

CES - Luspebryggan 2009

Standardiserad ringmärkning i lule lappmark

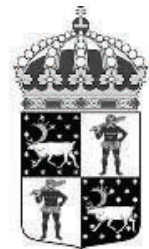
HÅKAN TYRÉN
HANS GUSTAFSSON

Naturskyddsforeningen
Gällivare

Med stöd av:

VATTENFALL

Länsstyrelsen
Norrbotten

Bakgrund och Metod

CES (Constant Effort Sites) är en standardiserad ringmärkningsmetod som har använts i Sverige under 14 år. Syftet med CES-märkningen är att skapa ett underlag för att kunna analysera trender i populationsstorlek, reproduktion och mellanårsöverlevnad hos de arter som fångas. CES-Luspebryggan ingår som en fångstplats i ett nationellt program, CES-Sverige. Ringmärkningen inom CES-projektet är strikt standardiserad och skall ske efter samma rutiner som föregående år. Det gäller både nätens placering, datum för fångsten samt tider på dygnet då ringmärkningen utförs. I norra Sverige sker fångsten vid 10 tillfällen jämt fördelade under månaderna juni, juli och augusti. Det är en fördel om biotopen är av samma biototyp, vilket gör att den blir lättare att klassificera vid sammanställningen. Övrig ringmärkning får inte ske närmare än 500 m från CES-platsen under den period som CES-märkningen genomförs.

Fångstplatsen vid Luspebryggan startades upp 2005 av Gällivare naturskyddsförening med stöd av Vattenfall AB Vattenkraft och Länsstyrelsen i Norrbottens län. Under 2007 gjordes ett uppehåll p.g.a. att föreningen genomförde flyttfågelinventeringen. 2009 genomfördes den fjärde CES-säsongen vid Luspebryggan.

Koordinaterna för fångstplatsen "Luspebryggan östra" är 7443230 N; 1673688 E (5-km ruta i rikets nät: 27J8E). Biotopen är av typen fuktig buskmark.

Resultat

De 10 fångsttillfällena har varit fördelade mellan 6 juni- 28 augusti 2009. Sammanlagt var näten uppsatta för ringmärkning under 60 timmar. Datum, tider och nätdata för ringmärkningen framgår av tabell 1.

Tabell 1. Datum och tider för ringmärkning samt nätdata och kommentarer för de olika ringmärkningstillfällena 2009.

	År	Månad	Dag	Starttid	Stopptid	Nät antal	Nät meter	Nät-metertimmar
1	2009	06	06	06.00	12.00	10	9	540
2	2009	06	18	06.00	12.00	10	9	540
3	2009	07	01	06.00	12.00	10	9	540
4	2009	07	09	06.00	12.00	10	9	540
5	2009	07	17	06.00	12.00	10	9	540
6	2009	07	29	06.00	12.00	10	9	540
7	2009	08	07	06.00	12.00	10	9	540
8	2009	08	17	05.00	11.00	10	9	540
9	2009	08	23	05.00	11.00	10	9	540
10	2009	08	28	05.00	11.00	10	9	540
								5400

Totalt ringmärktes 108 individer och 15 kontrollerades under de 10 tillfällen som CES-Luspebryggan genomfördes. Sammanlagt fångades 15 olika arter. Den procentuella fördelningen mellan adulta (vuxna) individer och juvenila (unga) var 45 % adulta och 55 % juvenila under hela fångstperioden (tabell 2). Den första juvenila individen fångades 1:a juli. Storleken på dagssummorna var större i början och i slutet av fångstsäsongen. Den största dagssumman fick vi vid första fångsttillfället med 20 individer. Lövsångare dominerade i fångstsummorna med 49 individer, följt av talltita (21) och sävsparv (17).

Tabell 2. Fördelning mellan nymärkningar och kontroller samt fördelning mellan adulta och juvenila individer vid de olika ringmärkningstillfällena 2009.

	År	Månad	Dag	Nymärkningar	Kontroller	Adulta	Juvenila
1	2009	06	06	19	1	20	0
2	2009	06	18	9	1	10	0
3	2009	07	01	4	2	3	3
4	2009	07	09	4	3	5	2
5	2009	07	17	6	2	3	5
6	2009	07	29	9	1	4	6
7	2009	08	07	10	2	4	8
8	2009	08	17	16	0	1	15
9	2009	08	23	13	3	5	11
10	2009	08	28	18	0	0	18
				108	15	55	68

Tabell 3 sammanfattar samtliga fångade arter/individer (nymärkningar och kontroller) fördelade på de olika fångstillfällena. Tabell 4 redovisar antalet adulta och juvenila individer/art samt andelen juvenila (%), dels för varje art men också sammantaget för samtliga arter.

Tabell 3. Fördelning av antalet fångade individer (nymärkta+ kontroller)/art vid varje fångstillfälle samt för hela säsongen 2009.

Art\ Datum	6/6	18/6	1/7	9/7	17/7	29/7	7/8	17/8	23/8	28/8	Summa
Järnsparv	2										2
Blåhake								1	2	4	7
Rödstjärt							2		1		3
Rödvingetrast	1	1				1					3
Björktrast									1		1
Lövsångare	14	4	1	3	4	5	9	5	4		49
Grå flugsnappare								1			1
Talgoxe								1			1
Talltita								7	1	13	21
Lappmes										1	1
Bergfink	1	3	1		1	1					7
Gråsiska		2	1	1					2		6
Grönsiska	2								1		3
Sävspärv			3	3	3	3	1		4		17
Videsparv								1			1

*Bild 1.
Hans mäter vinglängd på en järnsparv. Längden mäts från vingens knoge till yttersta spetsen på den längsta handpennan. Samtliga fåglar mäts med undantag av ruggande individer.*

Tabell 4. Antalet fångade adulta och juvenila individer/art samt andelen juvenila (%) individer/art. Tabellen redovisar också totala åldersfördelning mellan adulta och juvenila individer samt andelen juvenila för samtliga arter under hela CES-märkningen 2009.

Art	Adulta	Juvenila	Andel Juvenila (%)
Järnsparv	2	0	0
Blåhake	0	7	100
Rödstjärt	0	3	100
Rödvingetrast	3	0	0
Björktrast	0	1	100
Lövsångare	30	19	39
Grå flugsnappare	0	1	100
Talgoxe	0	1	100
Talltita	0	21	100
Lappmes	0	1	100
Bergfink	7	0	0
Gråsiska	4	2	33
Grönsiska	2	1	33
Sävsparv	6	11	65
Videsparv	0	1	100
Samtliga arter	55	68	55

Bild 2.
Alla fåglar vägs med en digital våg. Här ligger en lövsångare i vågtratten som är tillverkad av en PET-flaska.

Diskussion/Kommentarer

Kommentarer kring årets ringmärkning

Generellt fångas inte så många individer under CES-märkningen eftersom den utförs under häckningstiden med en stationär fågelpopulation. Det är ju också syftet med CES, att inte fånga flyttande fåglar som kommer att häcka någon annanstans. Årets fångstsiffror visar att vi fångade flest fåglar vid det första och sista tillfället. Det beror sannolikt på att det finns individer på våren som inte har flyttat klart till häckningsplatserna och att det vid sista tillfället också har påbörjats flyttrörelser som hör samman med höstmigrationen. Det innebär att vi fångar en viss mängd flyttfåglar trots allt, men det är med största sannolikhet fåglar som under våren är i slutfasen av sin vårflyttning och som kommer att häcka i närområdet och att en andel av de fåglar vi fångar på slutet av häckningssäsongen är individer som påbörjat sin höstflyttning, men trots allt torde ha häckat i regionen.

Generellt är antalet fåglar lägst under juni innan häckningen och högst efter det att årets fågelungar har lämnat boet och blivit flygga. 1:a juli fångades den första ungfågeln och efter 17:e juli fångade vid varje återstående tillfälle fler ungfåglar än äldre individer.

Nätfångst är ett stickprovsförfarande och slumpen avgör om fåglarna passerar just där nätet är placerat eller passerar på andra platser. Noterbart är att vi fångade många talltitor som är en stannfågel och förhållandevis stationär. Totalt fångade vi 21 unga talltitor vid 3 tillfällen, vilket tyder på att just talltitorna lyckades bra med häckningen kring Luspebryggan. Tidigare år har vi fångat ett par dvärgsparvar under ringmärkningarna, men dessa undvek ringmärkningsområdet i år, trots att den under juni sjöng vid flera tillfällen i området vid Vuosmajokk. Däremot lyckades vi fånga en ung videsparv. I fjol hade vi en nyutflugnen kull i närheten, men inga i fångstnäten.

De flesta småfåglar blir inte speciellt gamla. Dödligheten är mycket stor under det första levnadsåret. Lyckas man klara det så kan en småfågel bli upp mot 10 år. 2009 fångade vi en lövsångare som vi ringmärkte som adult (vuxen) 2008 precis på samma ställe. Det innebär att lövsångaren som vägde 10,8 gram 6:e juni 2009 har flugit från mellersta Afrika till Luspebryggan minst fyra gånger under sitt liv. Beroende på flyttväg kan sträckan variera, men kortaste vägen är minst 750 mil, enkel väg. Denna sträcka har den flugit fyra gånger under sitt liv och tillryggalagt minst 3000 mil under dessa flyttningar. För varje flyttning ska både Medelhavet och Sahara passeras. Imponerande minst sagt.

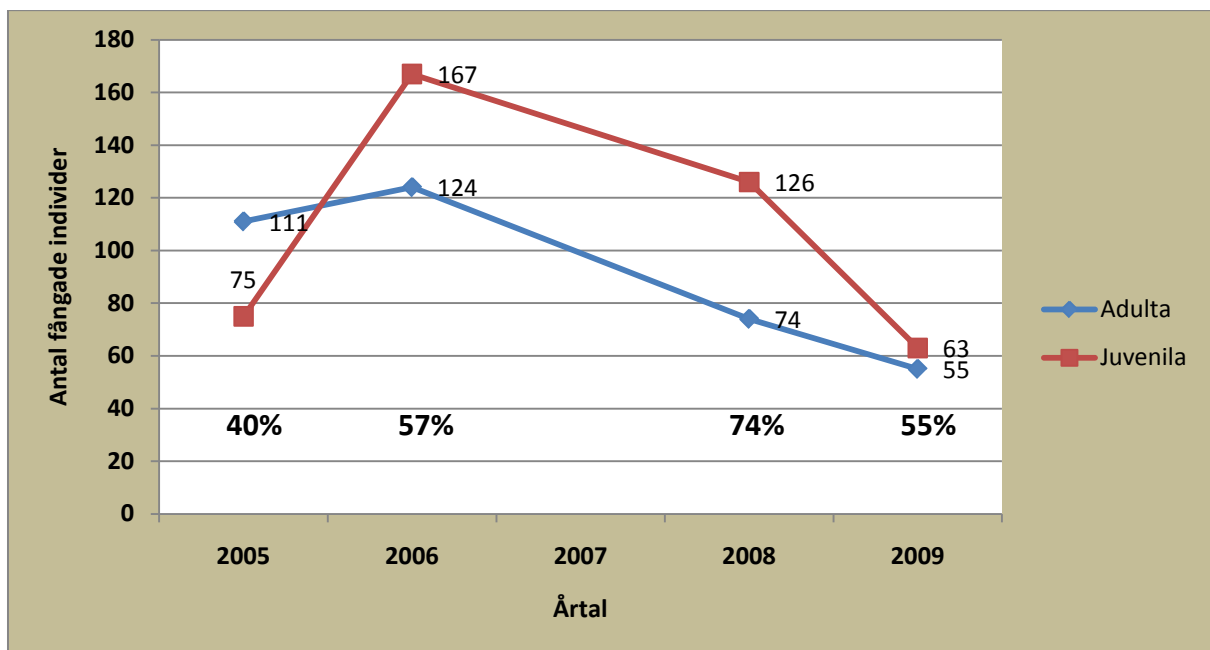
Bild 3.

Lövsångaren är en långflyttare som övervintrar i Afrika.

Jämförelser mellan olika CES-år

År 2009 var den 4:e säsongen som vi bedrivit standardiserad ringmärkning vid Luspebryggan. Det är inget större material och ingen lång fångstserie att jämföra med tanke på eventuella trender. Det man dock kan se är att det varierar kraftigt mellan åren både i antalet fångade individer men också häckningsframgången beräknat på andelen juvenila i förhållande till det totala antalet.

Diagram 1. Jämförelse mellan CES-åren av antalet fångade adulta (vuxna) respektive juvenila (unga) individer. Andelen juvenila fåglar är ett mått på reproduktionsframgång och redovisas i % under linjerna för ålderskategorierna.

Särskiljning av sävsparv och videsparv

Vid det 7:e CES- tillfället 17 augusti fångades en ung videsparv. Videsparvar och sävsparvar kan vara svåra att skilja åt under hösten. Det är viktigt att komma ihåg att varje individ är unik och kan skilja i avseende på hur tydligt olika särskiljningskaraktärer syns. Den unga videsparv som fångades vid Luspebryggan hade en typisk rödbrun övergump, ljusa vindband, men hade ingen ljusare fläck på bakre delen av kinden. Den säkraste särskiljningskaraktären som röjde videsparven omgående var det typiska varningslätet, ett kort och vasst "zitt". Här följer några bilder av videsparv och sävsparv fotograferade vid årets CES-märkning.

VIDESPARV

Bild 4.
En flygvillig videsparv (1K) visar en tydligt vit buk. På högra vingen syns ljusa vingband. Däremot ser det nästan ut som om den har ett vitt nackband som en ung sävsparvs hanne.

Bild 6.
Videsparvens roströda övergump.

Bild 8.
Videsparven har en förhållandevis rak näbbrygg.

SÄVSPARV

Bild 5.
Sävspurvshonan på bilden har betydligt gråare buk och mörka vingband. Ögonbrynsstrecket kan vara tydligare hos sävsparvar än det är hos denna individ.

Bild 7.
Sävsparvens övergump är brungrå.

Fler bilder från CES-Luspebryggan 2009

*Bild 9.
Den första grå flugsnapparen som fångades inom CES- projektet fastnade i slöjnet 2009.*

*Bild 10.
Grönsiska, hane.*

Bild 11.

Järnsparv är en art som lever ett tillbakadraget liv och ses inte så ofta. Oftast röjer den sig genom att hanen sitter och sjunger från en grantopp.

Ny ringmärkningsbod i kåta-modell

Till årets ringmärkning hade vårt gamla tält fullständigt gett upp och målsättning var sedan tidigare att skapa en mer bekväm och väderskyddad ringmärkningsbod av någon typ. Vi beslutade att bygga en mobil kåta-modell som vi kunde flytta och nyttja även i andra syften än bara till ringmärkningsändamål. Efter ivrigt skruvande stod den nya byggnaden på plats inför årets CES-märkning.

Bild 12.

Hans Gustafsson utan för den nya ringmärkningskåtan.